

John Fowles

OKURLA OYNAYAN YAZAR

FOWLES

İrem Uzunhasanoğlu

okurken bir başyapıt okuduğunuzu size hissettiren Fowles, okurunu alır, zirveye çıkarır ve orada bırakır. Ölümünden iki yıl önce Paris Review'a verdiği röportajında Oxford Üniversitesi'ne girene kadar yazarlığı düşünmediğini, ailesinde yazarlık veya sanatla ilgili hiç kimse olmadığını, fakülte'deki 'varoluş' seminerlerinden çok etkilendiğini ve analitik psikolojinin kurucusu Carl G. Jung'a olan hayranlığını anlatır. Ayrıca Moliere'in oyunlarından, Baudelaire ve Mallarme'nin şiirlerinden etkilendiğini saklamaz. The Guardian'a verdiği bir diğer röportajında ise kendini huysuz, aksi ve hırçın bir adam olarak tanımlar. Öldüğü güne kadar münzevi bir yaşamı tercih etmiştir. Oxford'u bitirdiğinde daha iyi bir teklif almasına rağmen adı bile duyulmamış bir Yunan adasındaki öğretmenlik görevini tercih ettiği onun karakterini en iyi özetler. Şimdi gelin Fowles'a bir de eserleri üzerinden bakalım.

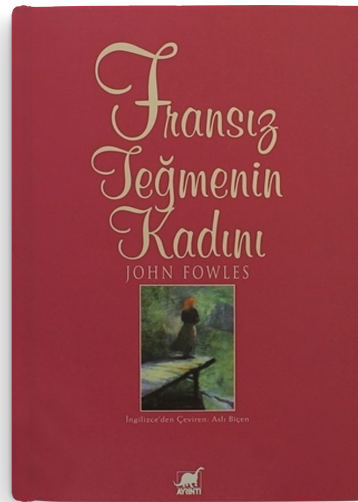
Psikanaliz, mitoloji, erotizm, varoluş, özgünlük, Shakespeare, pastiş, semboller ve atıflar... Ve bunların tümünü tek çatı altında toplayan bir yazar: John Fowles. Kâh okuruyla sohbet eden kâh dalga geçen ama her daim okuruna kendini sorgulatan bir hikâye ustası. Kendi bünyesinde iki adet Fowles besleyen yazar, madalyonun bir yüzünde bize mistik hikâyeler anlatırken diğer yüzünde bir öğretmen edasıyla didaktik bir anlatıma geçebilen bir postmodern dünya insanı. Ele aldığı temaları eğip büktükten sonra farklı anlatım teknikleriyle süsleyen ve aynı zamanda metinler arası ilişkilerle eserlerini devleştiiren bir dâhi.

1926 İngiltere doğumlu Fowles, İngiltere'den pek hazzetmese de geleneğe sadık kalarak eserlerinde sık sık Shakespeare atıfları yapmıştır. Fransız yazınına olan aşkıyla tanınan yazar, Oxford Üniversitesi'nde Fransız Edebiyatı eğitimi almıştır. Bundan dolayı eserlerinde Jean-Paul Sartre ve Albert Camus etkisi görülmesi doğal karşılanır. Eserlerinde postmodern akım etkileri görülmesine rağmen modern roman geleneğine de yakındır. İki akım arasında bir yere konumlandırabileceğimiz Fowles'un en önemli eserleri arasında *Koleksiyoncu*, *Büyücü*, *Fransız Teğmenin Kadını* ve *Yaratık* sayılabilir. Birçok otorite tarafından 'varoluşçu' geleneği sürdürdüğü kabul edilmez; onun yerine 'Dünya absürttür.' görüşünü benimseyen iddia edilir.

Fowles'u hangi kulvara yerleştirirsek yerleştirelim onun bir 'Çağdaş İngiliz Edebiyatı' anlatı ustası olduğu su götürmez bir gerçektir. Romanlarını

Fransız Teğmen'in Kadını ve Fowles'un Anlatı ustalığı:

Times'ın en önemli 100 İngiliz Romanı listesine girmeyi başaran *Fransız Teğmenin Kadını* bir pastiş

Fransız Teğmenin Kadını
John Fowles
Ayrıntı Yayınları

romandır. Tarihi aşk romanlarıyla dalga geçerken diğer yandan da esrarlı anlatımıyla sizi bir kurmaca partisine davet eder. Yazar 1967 yılından 1867'nin Viktorya dönemini yazmakta olduğunu saklamaz ve romanda sık sık yazarın sesini duyarız. 'O zamanlarda televizyon olsaydı izliyor olurdu ama yattı uyudu.' 'Şimdi yaşasa yüz yaşında olacaktı.' gibi cümleler kurar. Fowles, Charles-Ernestina ve Sarah üçgeni üzerinden kıvrak bir anlatımla Viktorya dönemi kadın-erkek ilişkilerini, cinselliği, ahlaki ikiyüzlülüğü bir tokat gibi çarpar ve bunu bugünün algısıyla yaptığını da saklama gereği duymaz. Roman gitgide şeffaflaşır. Meryl Streep ve Jeremy Irons'ın oynadığı bir de sinema uyarlaması vardır. Bu noktada eklemekte fayda var. Fowles, yazarın bilinci yerinde değilken yazdıklarının önemini her fırsatta vurgulayan bir yazar olarak rüyalarını da düzenli olarak kayıt altına almaktadır. Tekrarlayan bir rüyası vardır; burada vahşi dalgaların arasında kalmış, kim olduğunu bilmediği bir kadın görmektedir. Bu kadın daha sonra, *Fransız Teğmenin Kadını* romanındaki Sarah Woodruff olarak karşımıza çıkacaktır.

Koleksiyoncu ve Fowles'un Özgürlük-Mahkûmiyet temaları

Her ne kadar ilk olarak *Büyücü* romanını yazmış olsa da, Fowles'un ilk yayımlanan romanı kelebek koleksiyoncusu bir psikopatı portrelediği *Koleksiyoncu* romanıdır. Burada iktidarda olma ve teslim olma temalarını işler. Ahlaki kaygıları iki farklı sosyal tabaka üzerinden gösteren bu psikolojik gerilim romanında, sanat öğrencisi olan Miranda'nın Frederick Clegg tarafından kloströfobik bir odada esir alınmasını iki farklı açıdan okuruz. Bu romanda ne Camus ne de Kafka'ya rastlırsınız. Burada Fowles devleşir. Miranda ve Caliban karakterleri Shakespeare'in en son ve en önemli eserlerinden biri olan *Furtına*'daki karakterlerdir. Fowles bu psikolojik yolculuk romanı için 'Her insan kendisi için bir giz olmalıdır.' der. Zayıf bir zihni olmasına rağmen sırf fiziksel ve ekonomik güce sahip olduğu için güçsüz olanı tutsak edebilen Fred'in hikâyesine alegorik açıdan bakılırsa bu hikaye de kapitalizmin, sanatı ve iyi olanı öldürmesi olarak da yorumlanabilir.

Yaratık ve Üstkurmaca ve Varoluş

Yaratık, 1736'da, yüzlerini bilmediğimiz beş seyyahın yolculuk sonrası bir hana girmesi ile başlar; aralarındaki dilsiz uşağın ölü bulunmasıyla roman tekniği değişir ve sadece farklı kişilerin mahkeme sorguları ve gazete küpürleri üzerinden ilerler. Yazar arkaik bir dil kullanarak yazdığı bu romanında bir püriten mezhebi olan Shaker tarikatının kurucusu Anne Lee'nin doğuş hikâyesini anlatmaktadır. Fowles Ateist olmasına rağmen bu mezhebe karşı bir ilgisi vardır. Romanda anlatılan 'yaratık', zaman makinasından

Siz de gerçekten yazmak istiyorsanız, bütün sevdiklerinizi öldürmeniz gerekir.

Arka Kapak / John Fowles

başka bir şey değildir. Kadın erkek eşitsizliğini ve dini öğretileri derinden sorgulayan roman, kadının toplumun baskıcı zihniyetinden kurtuluşunu anlatır. Bireysellik ve varoluşçuluk tam da burada doğar.

***Büyücü* ve Gerçekçilik teması**

Büyücü, Oxford mezunu Nicholas Urfe'nin Alison'ı terk edip çalışmak için gittiği ücra bir Yunan adasında yaşadığı depresyon ve ardından tanıştığı gizemli yabancı Mr Conchis'le arasında geçenleri konu eden psikolojik-gerilim romandır. Kitabın ilk ismi 'Godgames', yani tanrı oyunlarıdır. Yoğun bir Jung etkisinde olan roman paradoksal fikirleriyle de beraber aslında çok kuvvetli bir savaş-sonrası Avrupa yorumlaması olarak da görülebilir. Savaş anıları ise Fowles'un babasının kaleme aldığı savaş anılarından birebir alıntılar içerir. Barok teknikleri modernle birleştiren yazar bizi 'Bekleme Odası'nda bekletirken aynı zamanda 'varoluşçuluk' ve 'gerçeklik' temalarını sorgular. Shakespeare'in *Furtına* eserine burada da atıflar vardır.

John Fowles, romanlarında yetkin ve güçlü kadın karakterler kullanır. Conchis ve G.P dışındaki çoğu erkek karakteri hayata karşı pasif dururlar. İnsanın cinsel dürtülerini, erotizmi doya doya yazar. Mantissa'da esin perisiyle tanrıçılık oynar. Güç ve irade üzerine kuvvetli alegorileri vardır. Çağdaş İngiliz Edebiyatı denince akla gelecek sayılı yazarlardan biri olan Fowles yazı tekniğini 'brew', yani 'kahve demleme' kelimesini kullanarak şöyle açıklar:

"Yazacağım kitapların hepsinin sonunu bilirim, çatısını oluşturduktan sonra mutlaka bir kenara bırakırım ve bir kahve gibi demlenmesini beklerim. Eser güç toplar, tatlanır ve gerisi gelir..." ■

Büyücü
John Fowles
Ayrıntı Yayınları

Koleksiyoncu
John Fowles
Ayrıntı Yayınları

Yaratık
John Fowles
Ayrıntı Yayınları